

Chambre des Représentants

SESSION 1963-1964.

26 JUIN 1964.

PROJET DE LOI

modifiant, notamment en ce qui concerne les fonctions, les traitements, les indemnités et allocations du personnel enseignant, la loi du 28 avril 1953 sur l'organisation de l'enseignement supérieur dans les universités de l'Etat.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA
COMMISSION DE L'EDUCATION NATIONALE
ET DE LA CULTURE (1),
PAR M. DENIS.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre Commission de l'Education Nationale a été saisie du présent projet de loi, alors que le Sénat n'en avait pas encore connu en séance publique. La discussion générale a commencé sur la base du texte adopté par la Commission du Sénat. Malgré cette procédure inhabituelle et, nous tenons à le souligner, peu souhaitable, la Commission s'est imposé une étude approfondie, au cours de trois longues séances.

Elle a désiré mettre la Chambre en état de discuter et de voter le projet en parfaite connaissance de la matière, avant les vacances parlementaires, répondant ainsi à un vœu légitime du corps enseignant des universités de l'Etat et des instituts et hautes écoles qui leur sont assimilés.

(1) Composition de la Commission :

Président : M. Harmel.

A. — Membres : M. Berghmans, M^{me} Craeybeckx-Orij, MM. De Rijck, Eneman, Harmel, Lebas, Otte, Peeters (Lode), M^{me} Van Daele-Huys, MM. Verroken, Wirix. — Bracops, Collard (L.), Cudell, Dejardin, Denis, M^{me} Groesser-Schroyens, MM. Huysmans, Larock, Vanthilt, Vercauteren. — Destenay, Grootjans.

B. — Suppléants : M. Blanckaert, M^{llo} G. Devos, MM. Devos (R.), Smedts, Tanghe, M^{me} Verlact-Gevaert. — MM. Deconinck (J.), Grégoire, Harmegnies, Hurez, Lacroix. — Janssens.

Voir :

835 (1963-1964) :

— N° 1 : Projet transmis par le Sénat.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1963-1964.

26 JUNI 1964.

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 28 april 1953 op de inrichting van het hoger onderwijs in de Rijksuniversiteiten, inzonderheid wat betreft de ambten, de wedden, de vergoedingen en de toelagen van het onderwijzend personeel.

VERSLAG

NAMENS DE
COMMISSIE VOOR DE NATIONALE OPVOEDING
EN DE CULTUUR (1), UITGEBRACHT
DOOR DE HEER DENIS.

DAMES EN HEREN,

Het onderhavige wetsontwerp werd aan uw Commissie voor de Nationale Opvoeding voorgelegd vóór de Senaat het in openbare vergadering had besproken. De algemene beraadslaging werd begonnen aan de hand van de door de Senaatscommissie aangenomen tekst. Ondanks die ongewone — en naar onze mening niet aanbevelenswaardige procedure — wijdde de Commissie drie lange vergaderingen aan een grondig onderzoek ervan.

Zij wilde de Kamer in staat stellen het ontwerp met kennis van zaken te bespreken en goed te keuren vóór het reces, ten einde tegemoet te komen aan een gewettigde wens van het onderwijzend personeel van de Rijksuniversiteiten en de daarmee gelijkgestelde instituten en hogescholen.

(1) Samenstelling van de Commissie :

Voorzitter : de heer Harmel.

A. — Leden : de heer Berghmans, Mevr. Craeybeckx-Orij, de heren De Rijck, Eneman, Harmel, Lebas, Otte, Peeters (Lode), Mevr. Van Daele-Huys, de heren Verroken, Wirix. — Bracops, Collard (L.), Cudell, Dejardin, Denis, Mevr. Groesser-Schroyens, de heren Huysmans, Larock, Vanthilt, Vercauteren. — Destenay, Grootjans.

B. — Plaatsvervangers : de heer Blanckaert, Me. G. Devos, de heren Devos (R.), Smedts, Tanghe, Mevr. Verlact-Gevaert. — de heren Deconinck (J.), Grégoire, Harmegnies, Hurez, Lacroix. — Janssens.

Zie :

835 (1963-1964) :

— N° 1 : Ontwerp door de Senaat overgezonden.

Votre Commission a pu prendre connaissance, au début de ses travaux, du rapport fait au nom de la Commission de l'Education nationale du Sénat par M. Vandekerckhove. L'honorable rapporteur du Sénat s'est imposé une tâche de coordination de la loi du 28 avril 1953 modifiée par les lois du 11 février 1957, 3 mars 1958, 1^{er} août 1960, 14 décembre 1960, 4 mars 1963 et par le présent projet. Cet excellent travail a permis à votre Commission d'étudier le projet en s'aidant d'un texte fort clair. Nous vous prions de vous référer à cette « coordination officieuse » qui figure en annexe du rapport de M. le sénateur Vandekerckhove (Sénat, Doc. n° 286).

PREMIERE PARTIE.

Exposé du Ministre.

Le Ministre de l'Education nationale et de la Culture a longuement exposé l'économie du projet qui ne contient pas seulement la revalorisation des traitements du personnel enseignant des universités de l'Etat, mais qui entraîne en outre, une réforme de la structure du corps enseignant.

Le Ministre a rappelé que ce projet a recueilli l'accord des organisations professionnelles et des recteurs des universités. La revalorisation des traitements au 1^{er} juillet 1962 est chose accomplie pour le personnel des ministères et des pouvoirs régionaux et locaux. Elle est réalisée également pour la magistrature, et le Conseil d'Etat.

En ce qui concerne le personnel scientifique des universités, la question est également résolue.

Il convient donc que le législateur — dont l'intervention est obligatoire en cette matière — se prononce sans retard.

Cette valorisation doit entraîner une réforme de la structure du corps enseignant universitaire que laissaient déjà prévoir les recommandations de la Commission nationale des Sciences et la loi du 14 décembre 1960.

Le projet reconnaît trois niveaux dans l'économie de la carrière.

Le niveau de base correspondant aux tâches déléguées d'enseignement et de recherche ainsi qu'aux enseignements à objet limité ou de caractère très technique n'impliquant pas de responsabilités scientifiques ou académiques fondamentales.

Ce niveau est représenté par les fonctions de *chargé de cours associé* et de *chargé de cours*.

Le *niveau moyen* correspond au stade normal de promotion des fonctions du niveau de base. Il est représenté par les fonctions de *professeur associé* et de *professeur*.

Le *niveau supérieur* correspond aux responsabilités les plus élevées. Il implique la direction d'une *chaire* que le projet définit comme un ensemble cohérent d'enseignement et de recherche dans une discipline déterminée.

Le titulaire de la chaire est responsable du développement de la recherche et de la diffusion du savoir. Il est investi des responsabilités morales et administratives inhérentes à la gestion d'un service scientifique.

Ce niveau est représenté par les fonctions de *professeur ordinaire* (fonctions exclusives) et de *professeur extraordinaire* (fonctions non exclusives).

Uw Commissie heeft bij het begin van haar werkzaamheden kennis kunnen nemen van het door de heer Vandekerckhove namens de Senaatscommissie voor de Nationale Opvoeding uitgebrachte verslag. De verslaggever van de Senaat heeft er niet tegen op gezien de door de wetten van 11 februari 1957, 3 maart 1958, 1 augustus 1960, 14 december 1960, 4 maart 1963 en het onderhavige ontwerp gewijzigde wet van 28 april 1953 te coördineren. Dank zij dat uitstekende initiatief kon uw Commissie bij het onderzoek van het ontwerp op een zeer duidelijke tekst steunen. Wij verwijzen u naar die « officieuze coördinatie », die als bijlage bij het verslag van de heer Vandekerckhove is gevoegd (Senaat, *Stuk* n° 286).

EERSTE DEEL.

Uiteenzetting van de Minister.

De Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur gaf een uitvoerige uiteenzetting over de opzet van het ontwerp, dat niet alleen de wedden van de leerkrachten van de Rijksuniversiteiten herwaardeert, doch tevens de structuur van het leerkrachtenkorps hervormt.

De Minister herinnerde eraan, dat dit ontwerp de instemming heeft gekregen van de beroepsverenigingen en van de rectoren der universiteiten. De herwaardering van de wedden met ingang van 1 juli 1962 heeft reeds haar beslag gekregen voor het personeel van de departementen en van de gewestelijke en plaatselijke besturen, alsmede voor de magistratuur, met inbegrip van de Raad van State.

Ook voor het wetenschappelijk personeel van de universiteiten heeft het vraagstuk een oplossing gekregen.

Het past derhalve dat de wetgever, wiens bemoeiing ter zake noodzakelijk is, zich zonder verder verwijl uitsprekt.

Die valorisering moet leiden tot een hervorming van de structuur van het universitaire leerkrachtenkorps, welke de aanbevelingen van de Nationale Commissie voor de Wetenschappen en de wet van 14 december 1960 reeds lieten voorzien.

Volgens het ontwerp zullen er in de loopbaan drie trappen zijn.

De eerste trap stemt overeen met de opgedragen onderwijs- en onderzoekstaken alsmede met de cursussen met een beperkt onderwerp of met een uitgesproken technisch karakter, waaraan geen fundamentele wetenschappelijke of academische verantwoordelijkheid is verbonden.

Dit niveau omvat de ambten van *geassocieerd docent* en van *docent*.

Het *middenniveau* stemt overeen met het normale bevorderingsstadium voor de ambten van het basisniveau en betreft de ambten van *geassocieerd hoogleraar* en van *hoogleraar*.

Het *hoogste niveau* stemt overeen met de grootste verantwoordelijkheid, welke bestaat in de leiding van een *leerstool*, in het ontwerp omschreven als een samenhangend onderwijs- en onderzoekingsgeheel in een bepaalde tak van wetenschap.

De titularis van de leerstoel is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de onderzoekingen en de verspreiding van de kennis en hij draagt tevens de morele en administratieve verantwoordelijkheid welke de leiding van een wetenschappelijke dienst inhoudt.

Dit niveau wordt vertegenwoordigd door de betrekkingen van *gewoon hoogleraar* (exclusieve betrekkingen) en van *buitengewoon hoogleraar* (niet-exclusieve betrekkingen).

Une modification importante est ainsi apportée à la législation actuelle. Jusqu'à présent, l'octroi du titre de professeur ordinaire était lié à l'exigence d'un nombre minimum d'heures de cours (5 heures par semaine) et d'un temps minimum de fonctions de chargé de cours (4 ans).

D'autre part, le projet introduit des garanties nouvelles en ce qui concerne les nominations, notamment l'annonce publique de la vacance.

Le Ministre a attiré l'attention de la Commission sur l'importance de l'article 40. Celui-ci permet aux chargés de cours qui, à la date de l'entrée en vigueur de la loi, donnent un enseignement d'au moins cinq heures par semaine, peuvent, sur proposition du Conseil d'administration, être nommés soit professeur ordinaire, soit professeur, selon qu'ils sont attachés à une faculté ou à une école, un institut ou un centre interfacultaire, à la condition :

1° qu'ils aient exercé leur charge pendant quatre années au moins;

2° que leur enseignement constitue un ensemble suffisamment important;

3° que la valeur de leur travail scientifique justifie la mesure.

Il faut souligner que la proposition du Conseil d'administration doit être motivée et indiquer la ou les chaires auxquelles l'enseignement se rattache.

Ainsi, tout en préservant les droits acquis, cet article crée l'obligation de la structuration en chaires.

Le Ministre a ensuite rappelé les principes de base de la valorisation des traitements qui sont contenus dans l'Exposé des Motifs de la loi du 9 août 1963. Certains ont manifesté leur surprise de voir rompre l'assimilation aux fonctions de Conseiller à la Cour de Cassation.

Deux constatations doivent être prises en considération :

1° le nombre de professeurs ordinaires est infiniment plus élevé qu'il y a quelques dizaines d'années, et il ne fera que croître;

2° un examen approfondi a montré qu'il faut maintenir le principe des allocations d'examens. Ces allocations combleraient la différence avec les traitements des membres de la magistrature.

Ces allocations d'examens se justifient pleinement, estime le Ministre. Il faut respecter le principe d'égalité dans les fonctions et constater que certains professeurs doivent examiner un beaucoup plus grand nombre d'étudiants que leurs collègues. D'autre part, ces allocations existent. En les supprimant purement et simplement, on risquerait d'aboutir à une dévalorisation du revenu global de nombreux professeurs.

Toutefois, le système actuel doit être réformé. On a fixé une limite de 60 000 francs à ces allocations. Des conditions d'octroi ont été fixées. Le plafond sera atteint graduellement par ceux qui le dépassent actuellement.

Le Ministre a enfin commenté le mode de calcul des traitements en soulignant les avantages nouveaux et en insistant sur le respect des droits acquis.

Aldus wordt de bestaande wetgeving op een belangrijk punt gewijzigd. Tot dusverre moest men, om in aanmerking te kunnen komen voor de titel van gewoon hoogleraar, slechts een minimum aantal uren (5 uren per week) doceren en een minimum aantal jaren (4 jaar) dienst tellen als docent.

Voorts behelst het ontwerp nieuwe waarborgen met betrekking tot de benoemingen, met name het bekend maken van vacatures.

De Minister maakte de Commissie attent op het belang van artikel 40, dat het mogelijk maakt om docenten, die bij het van kracht worden van de wet ten minste 5 uren per week doceren, op voorstel van de Raad van beheer te benoemen hetzij tot gewoon hoogleraar, hetzij tot hoogleraar, naargelang zij verbonden zijn aan een faculteit of aan een school, een instituut of een interfacultair centrum, op voorwaarde dat :

1° zij hun ambt gedurende ten minste vier jaar hebben uitgeoefend;

2° hun onderwijs als geheel belangrijk genoeg is;

3° de waarde van hun wetenschappelijk werk de maatregel rechtvaardigt.

Vermeld moet worden, dat het voorstel van de Raad van beheer met redenen omkleed moet zijn en moet opgeven aan welke leerstoel of leerstoelen bedoeld onderwijs is verbonden.

Met inachtneming van de verworven rechten schept dit artikel aldus de verplichting om tot een structurering volgens leerstoelen te komen.

Verder herinnerde de Minister aan de grondbeginselen in zake de valorisering van de wedden, zoals die omschreven zijn in de Memorie van Toelichting bij de wet van 9 augustus 1963. Van sommige kanten had men zich erover verbaasd getoond, dat de gelijkstelling met het ambt van raadsheer in het Hof van Verbreking nu werd opgeheven.

Met twee feiten moet rekening worden gehouden :

1° het aantal gewone hoogleraren is nu heel wat groter dan enkele tientallen jaren geleden en het zal nog toenemen;

2° een grondig onderzoek heeft aangetoond, dat men het beginsel van de examengelden moet handhaven. Deze examengelden compenseren het verschil, dat eventueel zou bestaan ten opzichte van de wedden van de leden der magistratuur.

De Minister acht de examengelden volledig verantwoord. Men behoort het beginsel van de gelijkheid in de betrekkingen te eerbiedigen en vast te stellen, dat sommige hoogleraren van veel meer studenten examens moeten afnemen dan hun collega's. Bovendien bestaan die examengelden en door ze eenvoudig af te schaffen zou men gevaar lopen het globale inkomen van vele hoogleraren te verminderen.

Het huidige stelsel moet echter worden omgewerkt. Voor die toeslagen is een grens van 60 000 frank vastgesteld en zijn de voorwaarden inzake de toekenning ervan bepaald. Het grensbedrag zal geleidelijk worden bereikt door degenen die het thans overschrijden.

Ten slotte lichtte de Minister de wijze van berekening van de wedden toe, waarbij hij de nadruk legde op de nieuwe voordelen en op de eerbiediging van de verkregen rechten.

DEUXIEME PARTIE.

Discussion générale.

La plupart des commissaires ont demandé au Ministre de préciser certaines dispositions du projet.

Nous groupons ci-dessous les réponses qui ont été fournies par le Ministre.

Question : Que signifie exactement la suppression de l'inspection des Finances ? Quel sera le contrôle des dépenses des universités ?

Réponse : L'article 18, § 2, est rédigé comme suit : « Les nominations visées au présent chapitre sont faites dans les limites des crédits budgétaires. Elles ne sont pas subordonnées aux prescriptions du contrôle administratif et budgétaire des administrations de l'Etat ni au contreseing du Ministre des Finances prévu à l'article 6 de la loi du 20 juillet 1921 instituant la comptabilité des dépenses engagées ».

En fait, une controverse a surgi en 1960 entre les départements de l'Education nationale et des Finances. Celui-ci avait tendance à intervenir sur le fond des affaires, alors que ce n'est manifestement pas là l'intention du législateur.

Cette disposition est proposée en accord avec le Ministre des Finances.

Les autres contrôles demeurent, notamment celui de la Cour des Comptes.

Question : Quelle est la portée réelle de l'obligation de résidence dans la ville où se trouve l'université ou dans son agglomération, au plus tard dans les trois ans qui suivent la nomination ?

Réponse : L'obligation de résidence sera appliquée d'une manière beaucoup plus sévère. La règle n'est pas nouvelle. La nouvelle structure permettra d'ailleurs de meilleurs contacts entre le corps enseignant et les étudiants.

Question : Que faut-il entendre par l'expression « une autre activité rétribuée absorbant une grande partie de son temps » ? Faut-il considérer qu'un professeur ordinaire qui devient parlementaire doit passer dans la catégorie des professeurs extraordinaires ?

Réponse : Le Conseil d'Etat a fait remarquer que ni dans la loi du 28 avril 1953, ni dans le présent projet, il n'est précisé ce qu'il faut entendre par cette expression. Il estime que cette notion est vague et pourrait créer des difficultés. Dans la mesure du possible, le Conseil d'Etat souhaite qu'elle soit remplacée par une notion objective.

Après mûre réflexion, le Gouvernement s'est résolu à ne pas changer cette terminologie à cause des difficultés d'alignement de situations fort différentes suivant les facultés.

Il existe deux espèces d'activités rétribuées en dehors de la fonction enseignante proprement dite. Il y a celles qui sont connexes à l'activité scientifique proprement dite, qui assurent d'utiles contacts avec la vie extérieure, et qui complètent la recherche. Par contre, il y a celles qui ne sont pas complémentaires à l'activité scientifique. Chaque fois, ce sont des cas d'espèces qu'il faut trancher.

TWEEDE DEEL.

Algemene bespreking.

De meeste commissieleden vroegen de Minister sommige bepalingen van het ontwerp nader te omschrijven.

Hieronder hebben wij alle door de Minister gegeven antwoorden bijeengebracht :

Vraag : Wat betekent precies de afschaffing van de door Financiën uitgeoefende inspectie ? Welk toezicht zal er zijn op de uitgaven van de universiteiten ?

Antwoord : Artikel 18, § 2, luidt als volgt : « De in dit hoofdstuk bedoelde benoemingen geschieden binnen de perken van de begrotingskredieten. Ze worden niet afhankelijk gesteld van de voorschriften inzake administratieve en begrotingscontrole op de Rijksbesturen, noch van de mede-ondertekening van de Minister van Financiën, opgelegd door artikel 6 van de wet van 20 juli 1921 houdende instelling van de comptabiliteit der vastgelegde uitgaven. »

In feite is in 1960 een betwisting ontstaan tussen de departementen van Nationale Opvoeding en van Financiën. Dit laatste wilde zich telkens over de grond van de zaak uitspreken, hoewel zulks klaarblijkelijk niet de bedoeling van de wetgever is.

Deze bepaling is voorgesteld in overleg met de Minister van Financiën.

De andere controles blijven behouden, namelijk het toezicht door het Rekenhof.

Vraag : Wat is de werkelijke draagwijdte van de verplichting om uiterlijk binnen drie jaar na de benoeming verblijf te houden in de stad waar de universiteit is gevestigd of in de betrokken agglomeratie ?

Antwoord : De verplichting inzake het houden van verblijf zal veel strenger worden toegepast. Deze regel is niet nieuw. De nieuwe structuur zal trouwens betere contacten tussen het onderwijzend personeel en de studenten mogelijk maken.

Vraag : Wat dient te worden verstaan onder de uitdrukking « een andere bezoldigde activiteit welke een groot gedeelte van zijn tijd in beslag neemt » ? Moet men dat interpreteren als zou een gewoon hoogleraar die lid van het Parlement wordt, naar de categorie van de buitengewone hoogleraren moeten overgaan ?

Antwoord : De Raad van State heeft opgemerkt dat noch in de wet van 28 april 1953 noch in het onderhavige ontwerp wordt gezegd wat onder die uitdrukking moet worden verstaan. Hij meent dat de vaagheid van dat begrip een bron van moeilijkheden kan worden. Voor zover mogelijk wenst de Raad van State dat daarvoor een objectief begrip in de plaats wordt gesteld.

Na rijp beraad heeft de Regering besloten in deze terminologie geen verandering te brengen wegens de moeilijkheden bij het in overeenstemming brengen van toestanden welke volgens de faculteiten thans sterk uiteenlopen.

Er bestaan twee soorten activiteiten die buiten de eigenlijke onderwijsfuncties worden beloond : enerzijds die welke verwant zijn aan de eigenlijke wetenschappelijke werkzaamheid, waardoor nuttige contacten met de externe wereld worden onderhouden, die het navorsingswerk aanvullen, anderzijds die welke geen aanvulling van de wetenschappelijke activiteit vormen. Telkens moet men ieder geval afzonderlijk onder de ogen zien.

Chaque année, les recteurs font parvenir au Ministre une liste des cumuls. Le Ministre prend une décision qui est valable pour un an.

Question : En parlant de niveau de base, niveau moyen et niveau supérieur, ne risque-t-on pas d'introduire une notion de hiérarchie obligatoire, en fonction de laquelle un chargé de cours (niveau de base) ne pourrait être nommé professeur ordinaire (niveau supérieur) sans faire un stage de professeur (niveau moyen) ? Le Ministre veut-il bien préciser qu'un chargé de cours peut être nommé directement professeur ordinaire, s'il remplit les conditions prévues par la loi ?

Réponse : C'est bien là l'interprétation qu'il faut donner.

Question : Dans le rapport de la Commission du Sénat, on peut lire que le Ministre a déclaré que « pour ce qui est de l'importance de la réadaptation, on s'est référé au traitement de secrétaire général des administrations de l'Etat ». Ceci peut laisser croire que dorénavant la fonction enseignante universitaire est assimilée aux emplois dans les Ministères. Or, l'Exposé des Motifs se réfère à celui de la loi du 9 août 1963 sur l'organisation judiciaire qui stipule : « ... il conviendra de réaliser l'alignement durable du secrétaire général, du professeur d'université et du lieutenant général sur le niveau de rémunération fixé à mi-chemin entre le traitement du président de la chambre des Cours d'appel et celui du premier président de ces Cours ».

Lequel de ces deux principes d'assimilation faut-il prendre en considération ?

Réponse : Le second.

Question : Comment s'explique le plafond de 60 000 francs pour les allocations d'examen ?

Réponse : Les allocations d'examen doivent subsister. Leur suppression défavoriserait les professeurs qui doivent examiner un grand nombre d'étudiants.

Toutefois, le projet régleme la matière. Les membres du personnel enseignant et du personnel scientifique doivent avoir participé personnellement aux examens.

Le total des allocations ne peut dépasser 60 000 francs par interrogateur pour une année académique entière. Une disposition transitoire prévoit que le montant perçu par chaque intéressé en 1962-1963 constitue un plafond qui sera abaissé d'année en année d'une somme correspondant à 20 % de la différence entre ce montant et 60 000 francs.

Un membre a regretté que dans certaines facultés, des cours soient contradictoires. C'est souvent le cas dans les matières philosophiques. Cette situation risque de jeter le trouble et la confusion dans l'esprit des étudiants. Il estime que les cours d'une faculté doivent appartenir à la même école philosophique. On évitera ainsi des contradictions flagrantes.

Le Ministre rétorque qu'il faut atteindre la neutralité par la garantie absolue de la nomination des meilleurs candidats. La loi y pourvoit par la procédure minutieuse des nominations. La liberté académique doit être garantie.

Elk jaar delen de rectoren aan de Minister een lijst van de cumulaties mede. De Minister neemt dan een beslissing, die gedurende één jaar geldig is.

Vraag : Wanneer men over basisniveau, middenniveau en hoogste niveau spreekt, loopt men dan geen gevaar een dwingende hiërarchisch beginsel in te voeren krachtens hetwelk een docent (basisniveau) niet tot gewoon hoogleraar benoemd kan worden, zonder een stage als hoogleraar (middenniveau) te hebben doorgemaakt ? Wil de Minister preciseren dat een docent rechtstreeks tot gewoon hoogleraar benoemd kan worden, indien hij aan de door de wet gestelde eisen voldoet ?

Antwoord : Dat is inderdaad de interpretatie die men er moet aan geven.

Vraag : In het verslag van de Senaatscommissie staat het volgende te lezen : « Voor de maat van de aanpassing werd verwezen naar de wedde van secretaris-generaal in de Rijksadministratie ». Zulks kan het vermoeden doen ontstaan dat de universitaire onderwijsfunctie voortaan wordt gelijkgesteld met de ambten in de ministeries. Nu wordt in de Memorie van Toelichting verwezen naar de Memorie van Toelichting van de wet van 9 augustus 1963 op de inrichting van de rechterlijke orde, waarin wordt gezegd « dat het raadzaam zal zijn de secretaris-generaal, de universiteitsprofessor en de luitenant-generaal duurzaam te plaatsen op het niveau van de bezoldiging die is vastgesteld halfwege tussen de wedde van de kamervoorzitter van een Hof van beroep en de wedde van de eerste voorzitter van het Hof van beroep ».

Welk van die beide gelijkstellingsbeginselen moet in aanmerking genomen worden ?

Antwoord : Het tweede.

Vraag : Hoe kan men de maximumgrens van 60 000 frank voor het examengeld uitleggen ?

Antwoord : Het examengeld moet blijven bestaan. De afschaffing ervan zou de hoogleraren die examens van een groot aantal studenten moeten afnemen, benadelen.

Niettemin regelt het ontwerp deze kwestie. De leden van het onderwijzend en van het wetenschappelijk personeel moeten persoonlijk aan de examens hebben deelgenomen.

Het totaal bedrag der toelagen per ondervrager mag voor een volledig academiejaar geen 60 000 frank te boven gaan. In een overgangsbepaling wordt gezegd dat het bedrag dat door elke belanghebbende gedurende het academiejaar 1962-1963 is ontvangen, een maximumgrens is die van jaar tot jaar zal worden verlaagd met een bedrag dat overeenstemt met 20 % van het verschil tussen dit bedrag en 60 000 frank.

Een lid betreurt dat in bepaalde faculteiten de inhoud van sommige cursussen in strijd is met andere. Dit is vaak het geval in een wijsgerige materie. Deze toestand brengt het gevaar met zich dat er verwarring ontstaat in de geest van de studenten. Hij is van mening dat de cursussen van een faculteit tot dezelfde filosofische stroming moeten behoren. Zo voorkomt men flagrante tegenspraak.

De Minister antwoordt dat men de neutraliteit dient te bereiken door de meest geschikte kandidaten te benoemen. De wet voorziet daarin door middel van een nauwkeurig bepaalde benoemingsprocedure. De vrijheid van de academici moet worden gewaarborgd.

Un commissaire est préoccupé par une contradiction, sans doute apparente, entre la fonction de professeur associé et la mission du professeur ordinaire.

En recommandant la création de la fonction de professeur associé, la Commission nationale des Sciences a voulu à la fois assurer un aboutissement de carrière aux chefs de travaux qui ne pourraient devenir professeurs ordinaires, et décharger le professeur ordinaire afin de lui permettre de consacrer plus de temps à la recherche. Les professeurs associés étaient ainsi dans une situation assez différente de celle des professeurs ordinaires et extraordinaires. Or, les professeurs associés seront membres du Conseil académique où ils seront les plus nombreux. Ils pourront être membres du Conseil d'administration. Ainsi, les décisions du Conseil académique seront prises par les « associés » de ceux qui, étant titulaires d'une chaire, dirigent en coordonnant. Il y a là une contradiction.

Le Ministre reconnaît que la notion d'« associé » a fortement évolué depuis la loi de 1960. La carrière d'associé devient la carrière normale.

Le but de la loi est de réaliser une gestion collégiale des chaires. Le professeur ordinaire est un *primus inter pares* avec cet avantage qu'on lui réserve la candidature au rectorat et au doyennat de faculté.

Les « associés », qui font partie du corps enseignant doivent avoir accès au Conseil académique et au Conseil d'administration.

Il n'existe aucun danger de voir les « associés » siéger en majorité au Conseil d'administration puisque les doyens en sont membres de droit. Un bon équilibre sera ainsi réalisé.

TROISIEME PARTIE.

Discussion des articles.

Art. 3.

Il est souligné que le secrétaire du Conseil académique peut être un professeur associé.

Art. 5.

Un membre estime que cet article risque de créer beaucoup de confusion. Il relève que : « Les titulaires des chaires doivent assurer le développement de la recherche dans la chaire et assumer la responsabilité des activités scientifiques et administratives de leur service », et plus loin que « les professeurs associés et les chargés de cours associés sont adjoints à un ou plusieurs titulaires de chaires ». Or, « Le Conseil d'administration fixe leurs attributions en matière d'enseignement et de recherche ». Dès lors, la structure est compromise. La loi ne donne pas au titulaire de chaire les moyens d'exercer son autorité.

Le Ministre expose que l'on a voulu éviter une dépendance scientifique étroite des associés. Cependant, on ne peut entrer comme chargé de cours chez un titulaire de chaire, sans son approbation. D'autre part, l'article stipule que le titulaire de chaire détermine le contenu des enseignements.

Een lid is bezorgd om een, waarschijnlijk slechts schijnbare, tegenstelling tussen het ambt van geassocieerd hoogleraar en de taak van gewoon hoogleraar.

Door de instelling van het ambt van geassocieerd hoogleraar aan te bevelen, heeft de Nationale Commissie voor de Wetenschappen tegelijk de bekroning van de loopbaan der werkleiders die geen gewoon hoogleraar kunnen worden, veilig willen stellen en tevens de gewone hoogleraar willen ontlasten om het hem mogelijk te maken zich meer aan opzoekingswerk te wijden. De toestand van de geassocieerde hoogleraren verschilde derhalve nogal aanzienlijk van die van de gewone en buitengewone hoogleraren. De geassocieerde hoogleraren nu zullen deel uitmaken van de Academieraad, waarin zij het talrijkst zullen zijn. Zij zullen deel kunnen uitmaken van de Raad van beheer. Bijgevolg zullen de beslissingen van de Academieraad worden genomen door de « geassocieerden » van degenen die als leerstoeltitularissen het bestuurs- en coördinatiewerk verrichten. Dit is een innerlijke tegenspraak.

De Minister erkent dat het begrip « geassocieerde » sedert de wet van 1960 aanzienlijke wijzigingen heeft ondergaan. De loopbaan als geassocieerde wordt de normale loopbaan.

De wet streeft een collegiaal beheer van de leerstoelen na. De gewone hoogleraar is een *primus inter pares*, aan wie het voorrecht is voorbehouden dat hij kandidaat kan zijn voor het ambt van rector en van deken van een faculteit.

De « geassocieerden » die deel uitmaken van het hooglerarenkorps, moeten tot de Academieraad en de raad van beheer worden toegelaten.

Er bestaat geen gevaar dat de geassocieerde hoogleraren de meerderheid in de raad van beheer zullen vormen, aangezien de dekens ervan rechtsweg zitting in hebben. Zo zal een behoorlijk evenwicht tot stand worden gebracht.

DERDE DEEL.

Bespreking van de artikelen.

Art. 3.

Er wordt op gewezen dat de secretaris van de Academieraad een geassocieerde hoogleraar kan zijn.

Art. 5.

Een lid is van oordeel dat dit artikel veel verwarring kan stichten. Hij tipt aan dat « de leerstoeltitularissen instaan voor de ontwikkeling van het onderzoek in de leerstoel en verantwoordelijk zijn voor de wetenschappelijke en administratieve activiteit van hun dienst » en verder dat « de geassocieerde hoogleraren en de geassocieerde docenten worden toegevoegd aan één of meer leerstoeltitularissen », terwijl « de raad van beheer hun bevoegdheid inzake onderwijs en onderzoek bepaalt ». Derhalve wordt de structuur in het gedrang gebracht. De wet geeft de leerstoeltitularissen niet de nodige middelen om hun gezag te doen gelden.

De Minister betoogt dat men heeft willen vermijden dat de geassocieerde hoogleraren in wetenschappelijk opzicht al te zeer van elkaar afhankelijk zouden zijn. Het is evenwel niet mogelijk als docent aan een leerstoeltitularis te worden toegevoegd zonder de instemming van laatstgenoemde. Anderzijds is in het artikel bepaald dat de leerstoeltitularis de inhoud van het onderricht bepaalt.

Art. 8, 9 et 10.

Un membre fait observer que ces articles modifient profondément les modes de nomination. Dans la législation actuelle, le Conseil d'administration émet des avis. Dans le projet, il fait des propositions. L'article 10 du projet stipule que « les professeurs ordinaires, les professeurs extraordinaires et les chargés de cours sont nommés : soit conformément à la proposition du Conseil d'administration, soit, etc. ».

Il en résulte que le Ministre abandonne son droit de nomination. La seule alternative est de nommer conformément à la proposition du conseil ou de ne point nommer, ce qui est impensable pour de pareilles fonctions.

Le membre admet difficilement cette disposition. Il estime que le Ministre, grand maître de l'université, doit demeurer le garant de sa neutralité. La situation n'est pas du tout comparable à celle des universités libres.

Le membre est un partisan fervent d'une large autonomie des universités de l'Etat. Elle a cependant une limite que le Ministre franchit en abandonnant pratiquement son droit de nomination.

Le Ministre répond qu'il est parfaitement conscient de la portée de ces articles et que l'interprétation qui vient d'être donnée est la bonne. Il estime qu'il faut « dépolitiser » les nominations comme on tente de le faire dans l'administration. Le Ministre ne doit garder qu'un droit de veto. La procédure donne d'ailleurs toutes les garanties d'objectivité. S'il apparaît que le conseil d'administration se trompe, le Ministre devra agir par la voie de la persuasion.

Le commissaire qui est intervenu a précisé qu'il ne voulait pas faire allusion à des nominations politiques. Pour lui, le pouvoir de nomination du Ministre, responsable devant le Parlement, est le signe de son autorité.

Un examen approfondi de ces articles a été repris lorsque la Commission fut informée des amendements introduits par le Sénat. Dans le texte transmis par le Sénat, l'article 10 se lit comme suit :

« Les professeurs ordinaires, les professeurs extraordinaires et les chargés de cours sont nommés :

» 1° soit conformément à la proposition du Conseil d'administration;

» 2° soit conformément à l'avis unanime des personnes dont la consultation est prévue à l'article 23, alinéas 3 et 4. »

Il faut entendre par là, les personnes que l'on nomme communément « les quatre sages ».

La Commission interprète le 2° comme accordant implicitement au Ministre le droit de demander l'avis des « quatre sages » même dans le cas où cet avis a été réclamé par le Conseil d'administration avant que celui-ci fasse sa proposition motivée.

Votre Commission a conscience que si la procédure instaurée par le projet est dans la ligne d'une sage décentralisation, elle risque néanmoins, dans des cas sans doute exceptionnels mais qui ne sont nullement imprévisibles, de créer une situation confuse préjudiciable à la dignité de l'université.

L'hypothèse a été évoquée où la faculté intéressée donne un avis formel qui n'est pas suivi par une faible majorité du Conseil d'administration, celui-ci ne se rangeant pas plus à l'opinion exprimée par trois sur quatre membres

Artt. 8, 9 en 10.

Een lid merkt op dat door deze artikelen grondige wijzigingen worden gebracht in de manier waarop de benoemingen geschieden. Krachtens de huidige wetgeving brengt de Raad van beheer *adviezen* uit. Volgens het ontwerp doet hij *voorstellen*. Artikel 10 van het ontwerp bepaalt dat « de gewone hoogleraren, buitengewone hoogleraren en docenten worden benoemd : hetzij overeenkomstig het voorstel van de Raad van beheer, hetzij, enz. ».

Hieruit volgt dat de Minister afstand doet van zijn recht tot benoeming. Hij heeft geen andere keuze dan de benoeming te doen overeenkomstig het voorstel van de raad of in het geheel geen benoeming te doen, hetgeen in dergelijke omstandigheden ondenkbaar is.

Het lid kan zich bezwaarlijk met deze bepaling verenigen. Hij is van oordeel dat de Minister, die per slot van rekening bevoegd is voor de universiteiten, de neutraliteit ervan moet blijven waarborgen. De toestand kan in het geheel niet worden vergeleken met die van de vrije universiteiten.

Het lid is een overtuigd voorstander van het verlenen van ruime autonomie aan de Rijksuniversiteiten. Er is nochtans een grens, die de Minister overschrijdt wanneer hij praktisch afziet van zijn recht tot benoeming.

De Minister antwoordt dat hij zich ten volle rekenschap geeft van de strekking van deze artikelen en dat de zopas gegeven interpretatie de juiste is. Hij is van mening dat men de benoemingen dient te « depolitiseren », zoals men dit in de administratie tracht te doen. De Minister dient alleen vetorecht te behouden. De procedure verleent trouwens alle waarborgen inzake objectiviteit. Indien blijkt dat de Raad van beheer zich vergist, zal de Minister overtuigingsmiddelen moeten aanwenden.

Evenbedoeld lid verklaart nader dat hij niet zinspeelde op politieke benoemingen. Naar zijn mening is de benoemingsbevoegdheid van de Minister, die verantwoordelijk is voor het Parlement, een uiting van zijn gezag.

Een nieuw grondig onderzoek van deze artikelen had plaats toen de Commissie in kennis was gesteld van de door de Senaat ingediende amendementen. In de door de Senaat overgezonden tekst luidt artikel 10 als volgt :

« De gewone hoogleraren, buitengewone hoogleraren en docenten worden benoemd :

» 1° hetzij overeenkomstig het voorstel van de Raad van beheer;

» 2° hetzij overeenkomstig het eenvormige advies van de personen wier raadpleging bepaald is bij artikel 23, leden 3 en 4. »

Daaronder dienen te worden verstaan de personen die men gewoonlijk « de vier wijzen » noemt.

De Commissie interpreteert het 2° zo dat het de Minister stilzwijgend het recht verleent om het advies van de « vier wijzen » te vragen, zelfs in het geval dat om dit advies werd verzocht door de Raad van beheer, alvorens deze zijn gemotiveerd voorstel indient.

Uw Commissie is er zich bewust van dat, hoewel de door het ontwerp ingevoerde procedure een oordeelkundige decentralisatie nastreeft, het niettemin in weliswaar buitengewone maar geenszins voorzienbare gevallen kan leiden tot een verwarde toestand welke nadelig is voor de waardigheid van de universiteit.

De veronderstelling werd gemaakt dat de betrokken faculteit een formeel advies zou kunnen geven, dat niet zou worden gevolgd door een kleine meerderheid van de Raad van beheer, terwijl deze raad zich evenmin zou aansluiten

de la « Commission des sages » et persistant à faire au Ministre une proposition autre que celle contenue dans l'avis unanime de la faculté.

En pareil cas, une faible majorité du Conseil d'administration prendrait le pas sur la faculté et sur trois des « quatre sages ».

Le projet de loi ne laisse au Ministre qu'une alternative : nommer conformément à la disposition du Conseil d'administration ou bien, demander un nouvel avis aux « quatre sages ». En dehors de ces deux possibilités, le Ministre ne peut que s'abstenir de procéder à des nominations.

Dès lors, votre Commission unanime émet le vœu que lorsque la majorité qui s'est dégagée au Conseil d'administration est faible, le Ministre fasse appel de nouveau aux « quatre sages » et que, au cas où ceux-ci ne seraient pas unanimes, il fasse usage de son droit de refus de nomination.

Le Ministre a marqué son accord sur ce vœu de la Commission, en soulignant que le refus de nomination entraîne fatalement une reconsidération du problème.

Telle est l'interprétation que votre Commission a donnée des articles qui traitent du mode de nomination.

Art. 11 et 12.

Il est souligné que pour ce qui concerne la nomination des chargés de cours associés, la Commission de quatre personnes qui peut être consultée par le Conseil d'administration, ne doit pas être confondue avec la Commission prévue à l'article 8.

Art. 16.

A la demande d'un membre, le Ministre déclare qu'il fera respecter strictement la règle de l'obligation de résidence.

Art. 35.

Les allocations aux membres du jury chargés de l'examen du mémoire de licence, de la dissertation de doctorat et de la dissertation de l'agrégation de l'enseignement supérieur étaient, jusqu'à présent, à charge du fonds du patrimoine. Elles s'élevaient respectivement à 600, 1 200 et 1 200 francs par travail.

Le projet les porte à 800, 1 600 et 2 400 francs.

Plusieurs commissaires ont estimé que ces allocations n'étaient pas à la mesure du travail exigé des membres du jury, surtout en doctorat et pour l'agrégation. Néanmoins, considérant l'importance de l'augmentation, ils n'insistent pas.

Art. 36.

Il est précisé que le contrôle de la Cour des Comptes n'est pas supprimé, pas plus que celui du Ministre de l'Education nationale et de la Culture sur l'exécution des budgets et les transferts de poste à poste. Seul le contreseing du Ministre des Finances ne sera plus requis.

Art. 40.

On remarque que l'importante disposition transitoire contenue dans l'article 40 aura pour effet, notamment, de créer,

bij de opvatting van drie van de vier « wijzen », maar zijn eigen zin zou doordrijven door aan de Minister een ander voorstel te doen dan in het eenparige advies van de faculteit is vervat.

In dat geval zou een kleine meerderheid van de raad van beheer het halen op de faculteit en op drie van de « vier wijzen ».

Het wetsontwerp laat de Minister slechts één alternatief : de benoeming doen overeenkomstig het voorstel van de raad van beheer ofwel de « vier wijzen » verzoeken een nieuw advies uit te brengen. Afgezien van deze twee mogelijkheden blijft er de Minister niets anders over dan geen benoeming te doen.

Uw Commissie spreekt dan ook eenparig de wens uit dat, wanneer in de Raad van beheer slechts een kleine meerderheid tot uiting komt, de Minister een beroep zal doen op de « vier wijzen » en dat, ingeval deze laatsten geen eenparig besluit kunnen nemen, hij gebruik zal maken van zijn recht tot weigering van de benoeming.

De Minister heeft zijn instemming betuigd met deze wens van de Commissie en er op gewezen dat de weigering om te benoemen waarschijnlijk zal leiden tot een nieuw onderzoek van het probleem.

Dit is de interpretatie die uw Commissie heeft gegeven aan de artikelen die betrekking hebben op de wijze van benoeming.

Art. 11 en 12.

De nadruk wordt erop gelegd dat de Commissie van vier personen die door de Raad van beheer kan worden geraadpleegd, niet mag worden verward met de in artikel 8 bedoelde Commissie, voor de benoeming van de geassocieerde docenten.

Art. 16.

Op verzoek van een lid verklaart de Minister dat hij de regel van het verplichte verblijf strikt zal doen toepassen.

Art. 35.

De toelagen voor de leden van de examencommissie, die belast zijn met de keuring van het licentiaatsproefschrift, van de doctoraatsverhandeling en van de verhandeling voor het behalen van de graad van geaggregeerde voor het hoger onderwijs, kwamen totnogtoe ten laste van de fondsen van het patrimonium. Zij bedroegen respectievelijk 600, 1 200 en 1 200 frank per werk.

Het ontwerp brengt die op 800, 1 600 en 2 400 frank.

Verscheidene commissieleden zijn van mening dat die toelagen niet aangepast zijn aan de aard van de arbeid, die van de leden van de examencommissie wordt geëist, inzonderheid voor wat het doctoraat en het aggregaat aangaat. Niettemin dringen zij niet aan, omdat de toelage aanmerkelijk verhoogd wordt.

Art. 36.

Gepreciseerd wordt dat de controle door het Rekenhof niet wordt afgeschaft, evenmin als die welke door de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur wordt uitgeoefend op de tenuitvoerlegging van de begrotingen en op de overdrachten van de ene naar de andere post. Slechts de medeondertekening door de Minister van Financiën zal niet meer vereist zijn.

Art. 40.

Opgemerkt wordt dat de belangrijke overgangsmaatregel die in artikel 40 is vervat met name tot gevolg zal hebben

pour un temps plus ou moins long, trois catégories de professeurs ordinaires :

1. les professeurs ordinaires en fonction actuellement;
2. les chargés de cours qui, remplissant les conditions prévues à l'article 40, seront nommés professeur ordinaire, sans pour autant être obligatoirement titulaires d'une chaire;
3. les professeurs ordinaires nommés en application du nouveau régime.

**

Les articles et l'ensemble du projet ont été adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,
M. DENIS.

Le Président,
P. HARMEL.

dat gedurende een min of meer lange tijd drie categorieën van gewone hoogleraren in het leven zullen worden geroepen :

1. de thans in dienst zijnde gewone hoogleraren;
2. de docenten die voldoen aan de in artikel 40 vervatte voorwaarden en tot gewoon hoogleraar benoemd zouden worden, zonder evenwel verplicht als titularis van een leerstoel te moeten fungeren;
3. de gewone hoogleraren die ingevolge de nieuwe regeling worden benoemd.

**

De artikelen en het ontwerp in zijn geheel worden eenparig aangenomen.

De Verslaggever,
M. DENIS.

De Voorzitter,
P. HARMEL.
